

La competitivitat de la indústria catalana en costos transversals

Febrer 2015

Resum executiu

En una època en què els països europeus no paren de perdre indústria en benefici d'altres països emergents, és evident que la que queda i la que es desenvoluparà en el futur ha de descansar en activitats d'alt valor afegit, única via per ser competitiu en el concert industrial mundial.

Alhora que es produeix el fenomen anterior, a l'interior d'Europa hi ha diversitat de nivells de competitivitat entre països. En aquest Informe la competitivitat la mesurem a través dels principals costos industrials transversals (mà d'obra, energia, tipus d'interès en el finançament bancari, i immobiliaris).

De la comparativa de sis costos industrials transversals individuals i de l'elaboració d'un indicador sintètic (l'índex de competitivitat) es desprèn que Catalunya té uns costos superiors als que tenen els països menys productius, essencialment a causa d'un cost del factor treball considerablement més alt.

No obstant això, el cert és que Catalunya se situa entre els països europeus d'alta productivitat industrial i, en relació a aquests, els costos transversals són relativament més baixos quan els considerem en conjunt. La competitivitat catalana encara seria millor si s'actués sobre aquells factors concrets en què tenim costos alts com ara l'obtenció de crèdit, les cotitzacions socials i el cost de l'electricitat.

0. Introducció

En els darrers anys s'ha produït una caiguda de la indústria a Catalunya,¹ tant en termes absoluts com en termes relatius, de magnitud molt semblant a la que s'ha observat en la majoria de països desenvolupats. La desindustrialització creixent dels països anteriorment més industrials es considera un problema que, d'una manera o altra, caldria revertir, atès el paper motor de progrés que se li assigna a l'activitat.

Més enllà de les iniciatives públiques per mirar de reindustrialitzar les economies, tant a escala europea com espanyola i catalana, ens ha semblat oportú realitzar un exercici de comparativa de costos amb la finalitat d'avaluar el grau de competitivitat de la indústria catalana, i, per afinitat, de la indústria espanyola.

Aquest INFORMES PIMEC analitza els principals costos dels factors que intervenen en la producció industrial, excloses bàsicament les compres de matèries primeres, productes semielaborats i algunes altres compres específiques com ara els serveis externalitzats o el material d'oficina, per exemple. Agafem els costos laborals, energètics, de finançament, i immobiliaris, i els comparem amb els dels països europeus.

L'informe s'estructura en aquests punts: en primer lloc es presenten els costos que es consideren; a continuació comparem els costos individuals de la indústria catalana amb la de grups de països europeus; en tercer lloc elaborem un indicador sintètic de competitivitat i també el comparem amb altres països; finalment, destaquem com s'hauria d'orientar l'actuació política en aquest àmbit per tal de millorar la competitivitat de l'empresa manufacturera.

Per a l'elaboració dels indicadors d'aquest INFORMES s'han utilitzat dades regionals catalanes equivalents a les disponibles per als Estats membres de la UE-28. Per a la seva correcta comparació s'han homogeneïtzat els valors disponibles per a Catalunya a partir de les dades comparables de què disposem per al conjunt de l'Estat i per a Catalunya. En aquells casos en què no es disposa de dades regionals, s'ha optat per utilitzar la dada del conjunt de l'Estat espanyol. Totes les dades fan referència a l'any 2013.

¹ Per a un major detall, veure INFORMES PIMEC 8/2013.

1. La competitivitat de la indústria per components de cost

Els costos concrets que considerem en aquest estudi són els principals costos transversals que suporta la indústria. Ens referim concretament als laborals (que inclouen els salarials i les cotitzacions a la Seguretat Social), l'electricitat, el gasoil, el gas, els costos immobiliaris i, finalment, el cost de l'endeutament bancari.²

1.1. Els costos laborals

En el concepte costos laborals s'inclouen els salaris i les cotitzacions socials obligatòries i altres despeses de personal a càrrec de l'empresa.

Catalunya, amb un cost normalitzat per empresa l'any 2013 de 25,0€ per hora efectiva treballada, se situa lleugerament per sobre del valor mitjà del conjunt de països europeus UE-28, que és de 24,7€.

No obstant això, els components d'aquest cost laboral es comporten de manera diferenciada quan els comparem amb els europeus: d'una banda, el cost salarial a Catalunya és un 1,9% inferior, mentre que el pes de les cotitzacions socials i altres despeses de personal és de 2,5 punts percentuals superior. Dit d'una altra manera, l'alta competitivitat del cost laboral català queda neutralitzada pel fet que els salaris estan molt gravats per les cotitzacions socials.³

1.2. Els preus de l'electricitat

Com ja hem analitzat en altres INFORMES PIMEC⁴, Espanya i, de retruc, Catalunya, compta amb uns dels preus de l'electricitat més cars d'Europa, amb l'excepció dels grans consumidors. L'alt preu d'un factor com aquest, utilitzat per tota empresa industrial, resta competitivitat, i en resta més com més intensiva en l'ús d'electricitat sigui la indústria en qüestió.

L'alt preu de l'electricitat descansa fonamentalment en les deficiències existents en el marc regulatori espanyol i també en els problemes derivats

² En aquest INFORMES no s'han considerat alguns costos transversals com els logístics, a causa de la falta d'indicadors comparables internacionalment. Cal tenir en compte, però, que la competitivitat en els costos de transport queda parcialment recollida a través de la comparativa de preus del gasoil i dels costos laborals, dos dels principals components del transport.

³ Per a un major detall de les cotitzacions a la Seguretat Social en comparativa internacional veure, per exemple, INFORMES PIMEC 3/2014.

⁴ Veure INFORMES PIMEC 10/2013 per a un major detall dels preus a Europa per volum consumit.

d'un mercat amb un nivell de competència insuficient a l'Estat espanyol.⁵ En aquest punt és oportú fer notar que, d'acord amb les estimacions efectuades per l'Observatori de la PIMEC, els costos de producció de l'energia elèctrica a Catalunya -d'acord amb el mix de tecnologies que hi ha instal·lades- serien prop d'un 30% inferiors a la mitjana espanyola.⁶ Malgrat això, en aquest document utilitzem la mateixa dada disponible per al conjunt d'Espanya, corresponent al tram de consum d'entre 20 i 500MWh anuals, que especifica l'Eurostat. Concretament, és en aquest tram on s'ubiquen la gran majoria d'empreses industrials catalanes, i segons aquesta referència el preu mitjà de l'electricitat al 2013 va ser de 151,65 €/MWh.

1.3. Els costos immobiliaris

Els costos immobiliaris de les empreses industrials fan referència als lloguers que paguen pel sòl i/o per l'immoble (quan són propietat de tercers), o als lloguers imputables quan l'empresa és la propietària dels immobles. Hem considerat com a indicador l'estudi de l'empresa Colliers International, que recull els preus de lloguer immobiliari per a usos industrials i logístics a les regions al voltant de les principals ciutats europees. D'acord amb aquesta font d'informació, a Catalunya el preu de lloguer de naus logístiques i industrials a la regió de Barcelona és de 3,5€ el metre quadrat i mes a l'any 2013, una xifra sensiblement inferior respecte a la majoria de països europeus, com veurem més endavant.

1.4. El cost del crèdit bancari

Per avaluar els costos del crèdit bancari s'ha considerat el tipus d'interès mitjà exigit a empreses no financeres per a crèdits de fins a 1 milió d'euros al conjunt de l'Estat espanyol. Concretament, al 2013 aquest cost era, de mitjana, del 5,1% anual, que com veurem és bastant superior a la mitjana europea.

Això no passa en els préstecs de més d'un milió d'euros, els quals tenen un cost financer a Espanya semblant a la resta de la UE. Les pimes rarament demanen a la banca préstecs d'aquest import, raó per la qual hem agafat com a referència el cost dels crèdits inferiors a 1 milió.

⁵ Veure INFORMES PIMEC 5/2014 per a un major detall dels resultats del sector energètic.

⁶ Veure INFORMES PIMEC 9/2014 i 10/2014 per conèixer les estimacions de costos del sector energètic a Espanya i per CA.

1.5. El preu del gas

Hem agafat com a referència el preu del gas industrial al conjunt de l'Estat per a aquelles empreses que consumeixen menys de 10.000Gj anuals. Al 2013, va ser de 13,7€/Gj de mitjana.⁷ Cal fer notar que, com a font energètica, el gas té uns preus mitjans molt semblants a tots els països europeus considerats.

1.6. El preu del gasoil

El preu del litre de gasoil sense IVA a Catalunya es troba a la banda baixa dels països europeus. Això és degut a uns impostos sobre els carburants relativament baixos, malgrat que el preu abans d'impostos especials sigui relativament elevat.⁸ Amb un preu d'1,35€/litre al 2013, la indústria catalana gaudeix, de mitjana, d'un gasoil lleugerament més barat que el de la majoria de països europeus.

2. Comparació de costos industrials transversals per grups de països

A continuació es mostra la posició relativa de Catalunya en matèria de costos transversals en relació als països europeus, amb dades relatives a l'any 2013. La comparativa es fa a partir de les mitjanes dels valors que presenten els costos en aquests països, establint tres grups de països diferenciats:

- El conjunt de països de la UE-28
- Els països més productius
- Els països menys productius

En cada cas s'indica el valor observat per a Catalunya com a % en relació a la mitjana dels països amb què es compara. Així, els costos de cada factor en el conjunt de països considerats en cada cas són iguals a 100; un valor superior a la indústria catalana indica falta de competitivitat catalana en aquell factor de cost; valors inferiors a la mitjana corresponen a menors costos relatius i, per tant, indiquen una major competitivitat en costos de la indústria catalana.

⁷ Per a un major detall dels preus del gas a Europa veure, per exemple, INFORMES PIMEC 1/2014.

⁸ Veure INFORMES PIMEC 4/2014.

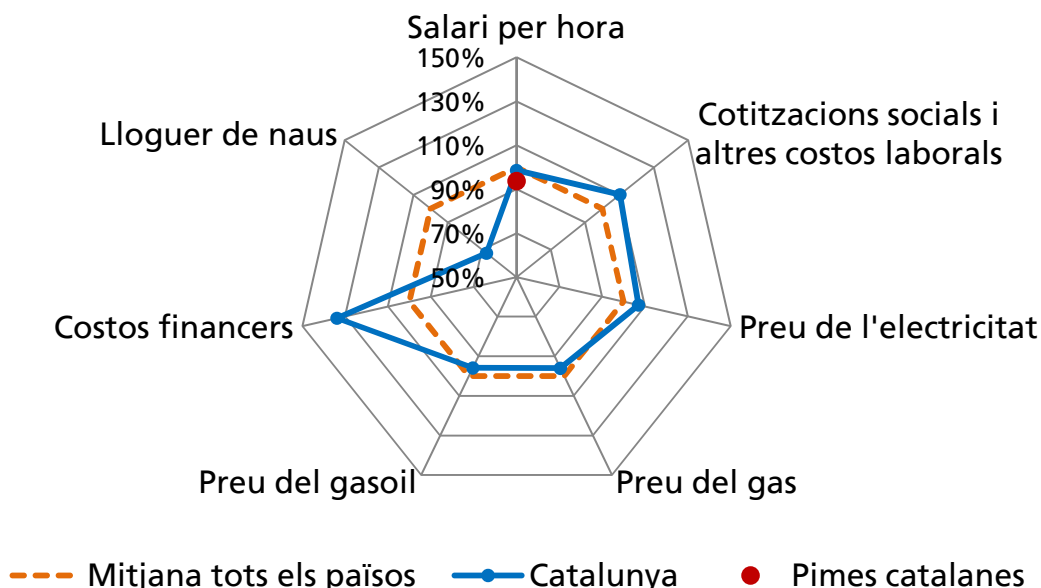
2.1. Competitivitat respecte al conjunt de països de la UE-28

En relació a la mitjana europea (Gràfic 1), Catalunya presenta uns costos laborals superiors malgrat tenir uns costos salarials un 1,9% inferiors (una mica inferiors en el cas de les pimes –en vermell al gràfic). Els costos més elevats, per tant, són resultat d'una major imposició a través de les cotitzacions socials i d'altres costos laborals a càrrec de les empreses, amb un pes de 2,5 punts percentuals superiors respecte a la mitjana europea. Això representa un encariment del cost salarial un 10,2% superior a la mitjana europea.

Pel que fa als components energètics, Catalunya té una electricitat de l'ordre d'un 7% més cara, però un gas i gasoil relativament barats.

És en el cost del crèdit bancari on trobem que la indústria catalana té una pitjor posició relativa, amb un interès sobre els crèdits de fins a un milió d'euros un 33,9% superior a la mitjana. Per contra, el preu del lloguer de naus industrials és un component en què Catalunya presenta clarament una millor posició relativa en comparació al conjunt de països europeus, de l'ordre del 30% (Gràfic 1).

Gràfic 1. Costos transversals industrials a Catalunya i a la UE-28⁹. 2013

Font: Elaboració pròpia de PIMEC

⁹ També inclou Noruega

La comparació de costos amb la UE presenta el problema que aquesta inclou països amb nivells de desenvolupament molt heterogenis. Una manera més adequada de tractar la comparació dels costos industrials és fer-la amb grups de països que presentin una certa homogeneïtat. El criteri que utilitzem és el d'agrupar els països europeus en funció del seu nivell de productivitat. La mesura que fem servir és el VAB per hora treballada.

A la Taula 1 es presenten els diferents països amb el seu cost laboral per hora treballada i el VAB que generen també per hora treballada.

Taula 1. Costos laborals i VAB per hora treballada (€/hora). 2013

	Costos laborals	Productivitat
Irlanda	30,7 €	82,8 €
Noruega	53,3 €	64,8 €
Dinamarca	38,7 €	57,8 €
Suècia	45,1 €	53,8 €
Països Baixos	33,3 €	53,5 €
Bèlgica	43,4 €	51,9 €
Alemanya	36,5 €	51,1 €
Àustria	33,8 €	50,7 €
França	36,8 €	43,8 €
Finlàndia	34,0 €	43,2 €
CATALUNYA	25,0 €	42,5 €
Luxemburg	31,5 €	39,6 €
Espanya	23,3 €	39,1 €
Regne Unit	22,5 €	34,8 €
UE-28	24,6 €	32,7 €
Itàlia	28,0 €	30,7 €
Eslovènia	14,7 €	23,2 €
Grècia	15,7 €	21,6 €
Eslovàquia	9,2 €	17,6 €
Lituània	6,1 €	16,8 €
Xipre	14,4 €	16,6 €
Portugal	10,1 €	15,8 €
República Txeca	10,2 €	14,8 €
Hongria	8,0 €	12,0 €
Letònia	6,2 €	11,9 €
Estònia	9,1 €	11,6 €
Polònia	7,6 €	10,0 €
Romania	4,7 €	8,9 €

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat i l'INE

Repetirem ara l'anàlisi anterior però fent la comparació amb els països europeus amb una productivitat del factor treball més alta, per sobre dels 32,7€ de VAB per hora treballada, i a continuació amb els de baixa productivitat, per sota dels 32,7€/hora que fixa la mitjana de la UE-28.

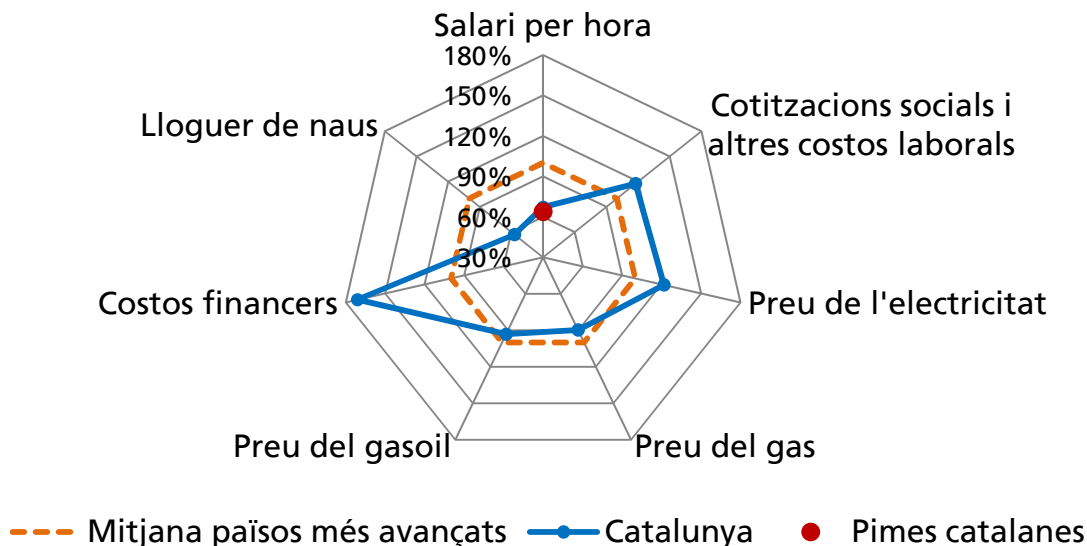
2.2. Competitivitat respecte als països més productius

Com es pot observar al Gràfic 2, Catalunya té uns costos laborals salarials clarament inferiors als dels països més productius; en canvi, les cotitzacions socials són un 18% més altes.

En el cas de l'electricitat, el desavantatge català se situa en un 22%; en canvi, el gas i el gasoil són prop d'un 10% més barats que la mitjana de països europeus més productius.

El cost del crèdit bancari és clarament més alt a Catalunya. Finalment, el preu del lloguer de les naus segueix sent el component més favorable a la competitivitat de la indústria catalana, i se situa pràcticament a la meitat del valor mitjà dels països més avançats.

Gràfic 2. Costos transversals a Catalunya i als països més productius. 2013

Font: Elaboració pròpia de PIMEC

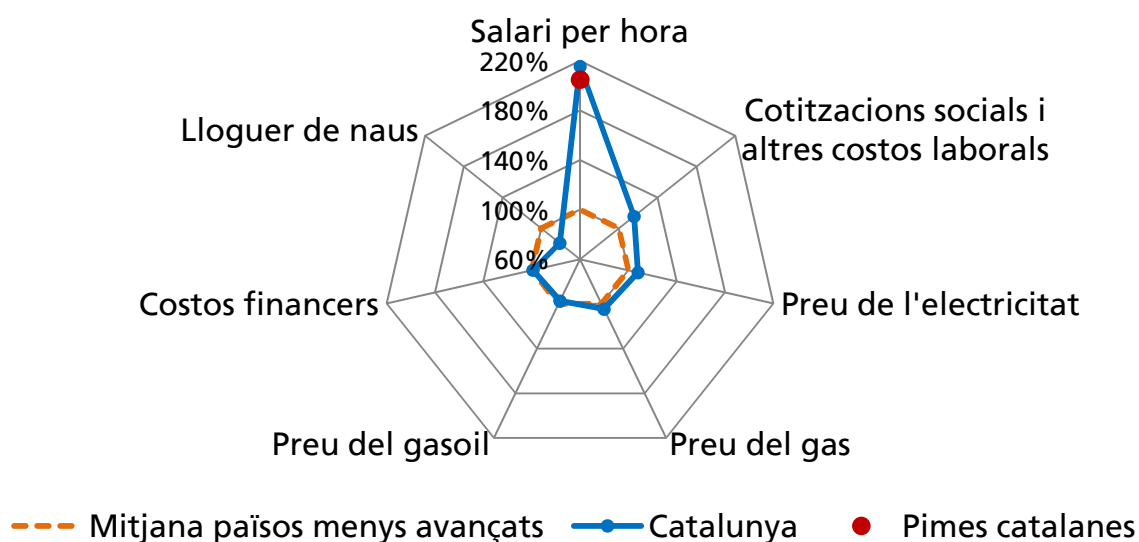
2.3. Competitivitat respecte als països menys productius

Repliquem la comparació de la competitivitat industrial catalana en costos amb els països europeus amb productivitats inferiors a la mitjana europea.

Les dades, que queden recollides al Gràfic 3, evidencien una baixa competitivitat relativa de la indústria catalana. Els costos salarials són més del doble, i també són majors les cotitzacions socials. Així mateix són més alts, en aquest cas molt poc, els preus de l'electricitat i del gas; en canvi, el preu del gasoil a Catalunya és lleugerament inferior.

Pel que fa al cost dels crèdits bancaris, a Catalunya són pràcticament iguals que a la mitjana d'aquests països; els costos immobiliaris a Catalunya són molt inferiors.

Gràfic 3. Costos transversals a Catalunya i als països menys productius. 2013

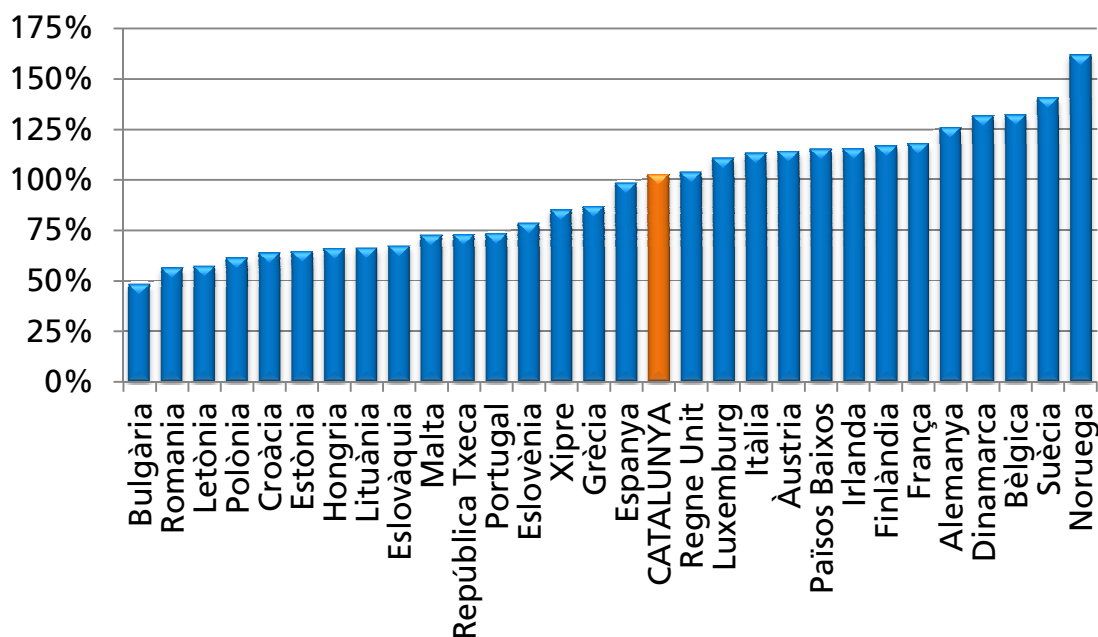
Font: Elaboració pròpia de PIMEC

3. Un indicador sintètic de competitivitat en costos

Agafem ara els diferents costos transversals considerats i, sobre la base de la nostra estimació respecte a la seva ponderació en el conjunt dels costos transversals analitzats, elaborem un indicador sintètic de competitivitat de la indústria catalana.

Assignem al conjunt de la UE-28 el valor de 100 en competitivitat. Un valor superior a 100 indicarà uns costos transversals més elevats, mentre que un valor inferior ens indica uns costos inferiors a la mitjana. Respecte al conjunt de la UE-28, Catalunya registra un índex de competitivitat de 102,7, és a dir, presenta uns costos transversals un 2,7% superiors a la mitjana (veure Gràfic 4).

Gràfic 4. Índex de competitivitat en costos de la indústria. UE-28. 2013

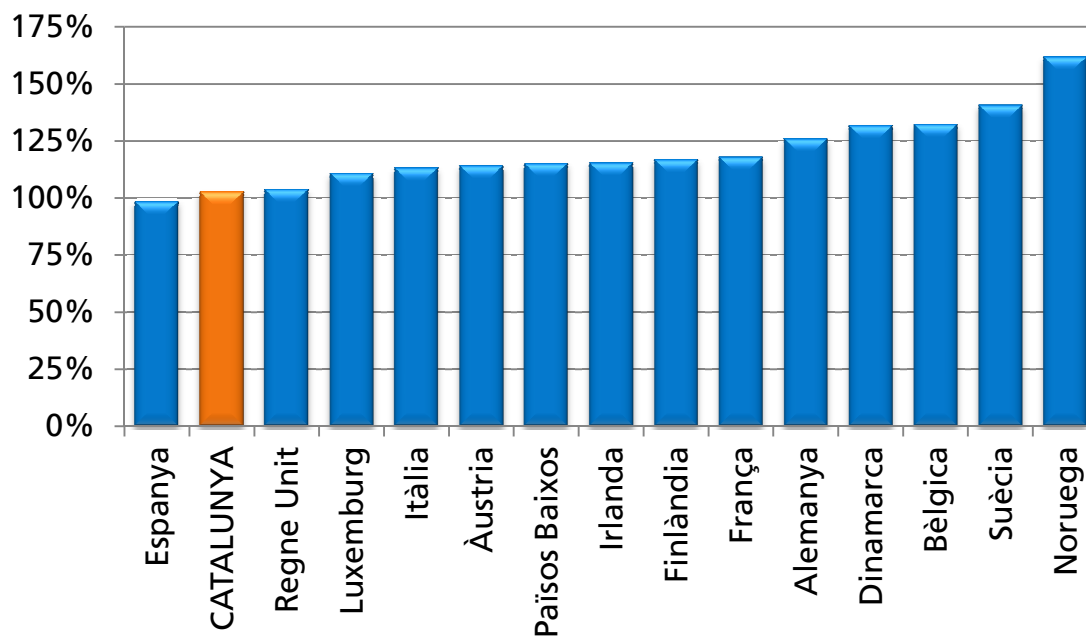

Font: Elaboració pròpia de PIMEC

Per grups de països, Catalunya té uns costos transversals inferiors (és més competitiva) que els països amb productivitats més altes que la mitjana europea (Gràfic 5). La indústria catalana se situa, pel que fa a costos, en un nivell lleugerament superior respecte al conjunt d'Espanya i lleugerament inferior respecte a la Gran Bretanya. Els costos a Catalunya són entre un 10 i un 15% inferiors que a Itàlia o França, i entre un 25 i un 30% inferiors que en el cas del líder industrial europeu (Alemanya) i a economies de dimensió semblant a la catalana com ara Dinamarca o Bèlgica.

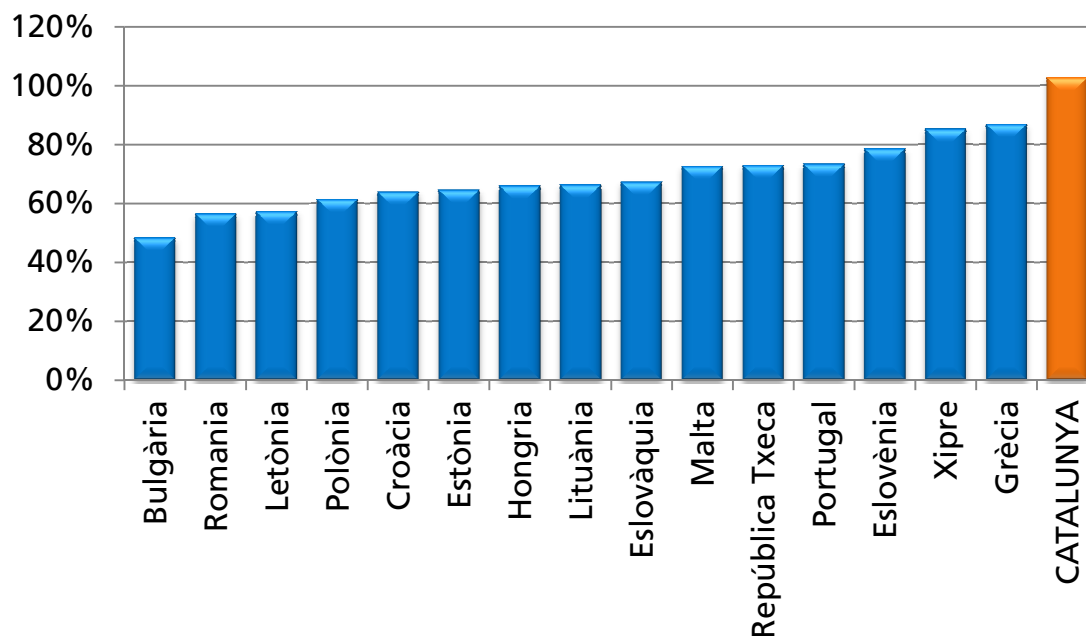
En canvi, els costos industrials transversals a Catalunya són clarament superiors que els dels països menys productius, com ara Grècia, Portugal, Polònia i altres amb productivitats inferiors respecte a la mitjana de la UE-28 (Gràfic 6).

Gràfic 5. Índex de competitivitat de Catalunya i dels països d'alta productivitat. 2013

Font: Elaboració pròpia de PIMEC

Gràfic 6. Índex de competitivitat de Catalunya i dels països de baixa productivitat. 2013

Font: Elaboració pròpia de PIMEC

4. Conclusions

De les dades recollides en aquest informe es desprèn que la indústria catalana s'ubica entre els països europeus que tenen nivells de productivitat alts. Aquest és el nostre marc de referència, en el qual cal trobar vies per ser més productius i millorar la competitivitat.

Per bé que, en relació a aquests països, Catalunya presenta uns costos competitiu, tal com demostra aquest treball hi ha camp per millorar-los encara més a través d'actuacions que han estat reiteradament reivindicades per PIMEC al llarg dels darrers anys:

- La reducció del preu de l'electricitat
- La reducció del cost del crèdit bancari
- La reducció de les cotitzacions socials.